

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมนะ ธรรมะเป็นเครื่องขับกล่อมหัวใจนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้ตลอดเวลา “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีอย่างอื่นเป็นที่พึ่งเลย”

เรามีพ่อแม่เป็นที่พึ่งนะ เราเกิดจากพ่อแม่ แม่เป็นพระอรหันต์ของคุณนะ เรามีพ่อแม่ ถ้าไม่มีพ่อแม่ เราจะเติบโตไม่ได้หรอก สัตว์บางชนิดเวลามันคลอดลูกมาแล้วมันทิ้งเลย ลูกมันเจริญเติบโตเอง มนุษย์ถ้าไม่มีพ่อแม่เลี้ยงดูนะ จะโตขึ้นมาอย่างนี้ไม่ได้หรอก มนุษย์ พ่อแม่ฟูมฟักมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย ถ้าพ่อแม่ฟูมฟักมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของคุณ ถ้าเป็นพระอรหันต์ เรามีพ่อแม่เป็นที่พึ่งที่อาศัย แต่ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้เรามีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด มีพ่อแม่เป็นที่พึ่งอาศัย พ่อแม่สั่งสอน เชื่อฟังพ่อแม่ไหม

เวลาเราทำสิ่งใดขึ้นมา ต่อไปเราเติบโตขึ้นมาเราก็จะเป็นพ่อคนแม่คนนะ ถ้าขณะเราเป็นเด็ก พ่อแม่สั่งสอนเราอย่างไร เรามีความซัดซ่องหมองใจอย่างไร เวลาเรามีลูกของเรา เราก็ต้องรู้สำนึกว่าถ้าเด็กมันมีอารมณ์อย่างนั้น มันเป็นอย่างนั้น ชีวิตนี้มันยาวไกลนักนะ ชีวิตนี้มันเหนื่อยยากนัก คนเราปากกัดตีนถีบเพื่อความมั่นคงของชีวิต ถ้ามันมั่นคงของชีวิตไปแล้วมันเหนื่อยยากเหนื่อยยากก็ให้พักซะ พักแล้วมันก็หายเหนื่อย

เวลาคนเรานะ ถ้ามันพักแล้วมันหายเหนื่อย แล้วมาทำงานใหม่มันก็ได้ เวลามันเหนื่อยยาก มันทุกข์มันยาก มันเหนื่อยยากในหัวใจ ถ้ามันเหนื่อยยากในหัวใจมันยิ่งกว่านี้นะ อารมณ์ความรู้สึกมันตึงเครียดในใจ เหนื่อยยาก พักก็หายนะ นอนหลับพักผ่อนขึ้นมามันก็สดชื่นขึ้นมา มันก็ทำงานใหม่ได้แล้วนะ แต่หัวใจเวลามันเหนื่อยยาก มันตึงเครียดของมันแล้ว นอนขึ้นมามันยิ่งเครียดใหญ่ ยิ่งนอนมันยิ่งไปนอนคิดไปนอนฟุ้งนอนชาน นอนกว้านเข้ามาใจ คนเป็นอย่างนั้นไม่ดี คนนั้นอย่างนั้นไม่ดี ทำงานไม่ไหว ทำไม่ได้

นี่ไง “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด” ถ้าตรงนี้มันมีธรรมขึ้นมา มันจะพึ่งตรงนี้ได้อย่างไร สิ่งที่เกิดขึ้น คุณสิ ในทางอภิธรรมเขาบอกเกิดดับ มันเกิดดับๆ ความคิดมันก็เกิดดับตลอดเวลา แล้วมัน

เกิดขึ้นมาทำไมมันไม่ดับละ มันเกิดขึ้นมาแล้วมันก็ฟังชาน มันเกิดขึ้นมาแล้วมันก็เหยียบย่ำในหัวใจ มันเกิดมาตลอด แล้วมันเหยียบย่ำ แล้วพ่อแม่ช่วยเราได้อย่างไร

พ่อแม่ เห็นไหม ลูกเลี้ยงมา ความรักสิ่งใดเท่ากับความรักของพ่อแม่ไม่มี ความรักที่สะอาดบริสุทธิ์นะ พ่อแม่รักลูกเราโดยที่มีความสะอาดบริสุทธิ์มาก รักด้วยความเมตตา อยากให้เราประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่มีความรักใดในโลกนี้สะอาดบริสุทธิ์กว่าความรักของพ่อของแม่ ความรักของพ่อของแม่ เวลาเราทุกข์เรายากขึ้นมา พ่อแม่ก็ปลอบประโลมนั่นละ “ลูก เดียวมันก็หาย ทนเอาละ” พ่อพ่อแม่บอกว่าอาบน้ำร้อนมาก่อนนะ ฟังไม่ได้เลย ฟังไม่ได้เลย แต่เดี๋ยวมันก็ต้องเป็นอย่างนั้นแหละ

“เธอจงมีกรรมเป็นที่พึ่งเกิด” เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชีวิตนี้เกิดมาจากไหน ในทางกรรม ชีวิตเกิดมาจากเวรจากกรรม เพราะเรามีเวรมีกรรม สายบุญสายกรรมเกิด ถึงเป็นพ่อเป็นแม่เป็นลูกกัน เพราะเรามีเวรมีกรรมต่อกัน เราถึงมาเกิดร่วมกัน ถ้ามาเกิดร่วมกัน นี่เกิดโดยกรรมๆ เกิดโดยกรรม กรรมเป็นสายบุญสายกรรมถึงได้เกิดกับพ่อกับแม่เกิดกับชาติตระกูลนี้

ถ้าเกิดกับชาติตระกูลนี้ เกิดกับชาติตระกูล เห็นไหม ชีวิตนี้มาจากไหนๆ ก็มาจากเวรจากกรรม แล้วจากเวรจากกรรม เราเกิดมาปัจจุบันนี้เรามีเวรมีกรรมมาด้วยกัน ถ้าเราทำสิ่งใดเราต้องคิดถึงชาติถึงตระกูลของเรา คิดถึงพ่อถึงแม่ของเรา ท่านจะเสียใจกับการกระทำของเราไหม เราทำสิ่งใดไปท่านจะเสียใจกับเราไหม มันยับยั้งชั่งใจได้นะ แต่ถ้าเราไม่ได้คิดสิ่งใดเลย เราจะคิดแต่อารมณ์ของเราคนเดียว เราทำของเราคนเดียว จะให้ประสบความสำเร็จของเราคนเดียว เราดันทุรังของเราไปคนเดียว ถ้าดันทุรังไปคนเดียวนะ เห็นไหม

“เธอจงมีกรรมเป็นที่พึ่งเกิด” เดี่ยวบวชแล้วใครประพฤติปฏิบัตินะ นั่นแหละเก่ง ถ้าเก่งนักต้องนั่งสมาธิได้ นั่งตลอดรุ่งเลย ถ้าดันทุรังเอาให้ได้แบบนี้ ถ้าความดีพยายามชวนชวย สร้างสมขึ้นมาให้มันได้ เวลาทำคุณงามความดีขึ้นมา เวลาเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมามันไม่เอา แต่เวลา มันจะเถลไถลนะ มันจะออกนอกเรื่องนอกราวนะ มันไปของมันเต็มทีเลย แล้วก็บอกว่ามันมีปัญหาๆ เห็นไหม เพราะมันมีกิเลสเป็นที่พึ่ง มันไม่มีกรรมเป็นที่พึ่ง เพราะมันมีความพอใจเป็นที่พึ่ง มีต้นหาความทะยานอยากเป็นที่พึ่ง ต้นหาความทะยานอยากมันครอบงำหัวใจอยู่แล้ว

ชีวิตนี้มาจากไหน? ก็มาจากเวรจากกรรม ในเมื่อเวรกรรมมันครอบงำมันอยู่ มันจะเป็นอิสระไปที่ไหน เวลามันคิด มันคิดโดยเวร โดยกรรม คิดโดยความต้องการของตัวเอง มันจะกว่านมาเป็นสมบัติของตน แล้วมันเป็นไม่ได้ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งในโลกนี้ไม่มีใครคงที่ มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งร่างกายและจิตใจของคน สภาวะแวดล้อมมันจะเปลี่ยนแปลงไปตลอดของมัน สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนที่นี่ สอนอนัตตา สอนไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ที่เห็นตามความเป็นจริง แล้วใครจะเห็นล่ะ

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา พระไตรปิฎกก็เขียนไว้อย่างนั้น เห็นหมดแหละ ค้นคว้าดูพระไตรปิฎกเข้าใจหมดเลย ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค ได้ไปประกาศด้วยได้การันตีเลย เรียนจบหมดเลย แล้วเห็นไหม

ถ้ามันเห็น มันจะเห็นในใจของมัน ถ้ามันเห็นในใจของมัน เพราะไม่มีกรรมเป็นที่พึ่งเกิด มีกระดาษเป็นที่พึ่ง เรียนจบมาเอากระดาษมาใบหนึ่ง มาวัดกันว่าฉันเรียนจบมาชั้นไหน ฉันมีใบรับรองวุฒินะ ฉันมีความรู้ แต่ทุกข์

แต่ถ้ามีกรรมเป็นที่พึ่งเกิดนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสวยวิมุตติสุขๆ เวลาชำระล้างอวิชชาไป สวยวิมุตติสุขนะ ถ้าสวยวิมุตติสุข มันละเอียดลึกซึ้งๆ พอบอกละเอียดลึกซึ้งปั๊บ มันสุดความสามารถของพวกเราที่จะจินตนาการได้ สุดความสามารถของเราจะเอื้อมถึงได้ แต่มันไม่จริง มันไม่จริงที่ไหน มันไม่จริง มันจะวิมุตติสุข มันจะสุข มันจะละเอียดมากขนาดไหนมันก็เกิดจากใจเรานี่ไง เวลามันทุกข์นี่มันทุกข์แสนเจ็ญ เวลามันทุกข์ มันทุกข์ยากแสนเจ็ญ แล้วเวลาถ้ามันจะมีความสุข มันทำลายไอ้ตัวนี้มันไม่รู้ได้อย่างไร

ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไป ถ้าทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไป แล้วมันเกิดขึ้นมาเราก็รู้ ทุกข์ ท.ทหาร สระอุ ก.ไก่ เขาว่าเป็นทุกข์ ถ้าทุกข์ของมัน นั่นมันชื่อของมัน ใจ เวลาไปศึกษาชื่อศึกษานามกัน พอศึกษาชื่อศึกษานามก็ว่าตัวเองเข้าใจ เวลามันเกิดจริงๆ ไม่เข้าใจ ถ้ามันเกิดจริงๆ ไม่เข้าใจนะ ทุกคนเกลียดทุกข์ ประารถนาความสุข แล้วเวลามันไฟสุ่มของมันเผาอยู่ในใจของตัวเอง ทำไมมันไม่สลัดทิ้ง ในเมื่อเราไม่สลัดทิ้ง เห็นไหม ดูสิ เวลาเราจับงูไว้ว่าอันนี้เป็นงูๆ เราจับไว้ ถ้าเราเข้าใจว่างู มันนึกว่ามันเป็นปลา มันเป็นสิ่งที่ประโยชน์ เราก็จับ

มันไว้ แต่ถ้าวันไหนเรารู้ว่ามันเป็นงู เราจะจับให้มันกัดเราไหม งู ไปจับคอมันไว้ อันตรายไหม แล้วทำไมไม่สลัดมันทิ้ง

ถ้าเราสลัดมันทิ้ง เพราะงู เห็นไหม มันเป็นวัตถุ เรารู้ว่ามันเป็นโทษ เราสลัดทิ้งได้ แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก ความทุกข์ในใจรู้ว่าทุกข์ไหม ถ้าไม่ทุกข์ ร้องให้ทำไม ถ้าไม่ทุกข์ทำไมมันเจ็บช้ำขนาดนั้น เราสลัดมันสิ สลัดมันทิ้งไป ก็ศึกษาแล้วไง ก็ศึกษาแล้ว เพราะอะไร เพราะมันไม่มีธรรมเป็นที่พึ่งไง มันไปศึกษาธรรมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่มันมีกิเลสในหัวใจ แต่ถ้าเวลาเราบวชแล้ว เราประพฤติปฏิบัติแล้ว เราต้องมีสติยับยั้ง

สิ่งที่เราศึกษามันเป็นปริยัติ “ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ” เราศึกษาเอาความรู้กัน ทางวิชาการ เราศึกษากัน เราศึกษาจบแล้วเราต้องหาหน้าที่การทำงานของเรา ถ้าเราทำแล้วเราได้ผลประโยชน์ของเรา ถ้าประสบความสำเร็จในการทำงาน เรามีประสบความสำเร็จก็ปีๆ มันเป็นประสบความสำเร็จชีวิต แล้วเราต่อยอด เราวิจัยของเรา เราวิเคราะห์ของเรา เราทำงานของเรา เราสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ของเราขึ้นมา เราทำของเรา มันต่อยอดของเราขึ้นไป

นี่ก็เหมือนกัน ปริยัติศึกษาแล้ว ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทฤษฎีเราศึกษามาแล้ว ศึกษามาแล้วมันเป็นจริงไหมละ มันเป็นจริง นี่ไง ที่บวชมาๆ เป็นคนคิบบๆ จะมาบวชให้เป็นสุข แล้วมันสุขที่ไหนละ สุขเอาเข้าไฟเผาจะได้สุข

มันสุข มันสุขด้วยตบะธรรมไง ตบะธรรม สติ มันยับยั้งของมัน ถ้ามีสติ ความคิดที่มันมีอำนาจเหนือเรา ที่มันหลุดกระซอกตากใจไป อย่างน้อยมันต้องหยุดได้ อย่างน้อยมันต้องหยุดได้ แล้วถ้ากำหนดพุทโธเข้าไป มีคำบริกรรมเข้าไปนะ จิตมันสงบได้ ถ้าจิตมันสงบนะ อ้อ! อ้อทันทีนะ อ้อ! อ้อเลยนะ อ้อเพราะอะไร อ้อเพราะว่ามันรู้จริงใจ

นี่ไง สิ่งที่เราศึกษามา สติ สมาธิตันก็ซื้อทั้งนั้นแหละ แต่ถ้าสติยับยั้ง เรายับยั้งมันก็หยุดได้ มันก็เหมือนกับสติทางโลก โลก สติของโลกก็ปัญญาของเขา สติโดยสามัญสำนึกของโลกมีสติอยู่แล้ว แต่สติอย่างนี้มันสติของปุถุชน แต่เรามีสติยับยั้ง ยับยั้งขึ้นไปได้ เพราะอะไร รูป รส กลิ่น เสียง จิตใจมันชอบขนาดนี้ มันชอบรูป ชอบรส ชอบกลิ่น ชอบเสียง เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร นี่เป็นบ่วงของมาร บ่วงมาล่อใจ ล่อให้เราลุ่มหลงกันอยู่ที่นี่ ถ้ามันเป็นบ่วงมันก็ยินยอม ยินยอมให้เราหลงไหลไปกับมัน นี่เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันรัดคออยู่นั่นละ

ถ้ารักคอยู่ นั่น ถ้ามันมีคำบริกรรมขึ้นมา มันพุทโธๆ มันปล่อยวางรูป รส กลิ่น เสียง เป็นอิสรภาพ ถ้าจิตมีอิสระบ้าง มันปล่อยวางมา ที่ว่า งามๆ เห็นไหม งามจับคอไว้ทำไม ทำไมไม่ สลัดทิ้งไป ถ้าสลัดทิ้งไปมันก็สงบระงับเข้ามา สงบระงับเพราะอะไร เพราะมันไม่เสวย มันไม่ กินรูป รส กลิ่น เสียง เราสงสัยในรูป รส กลิ่น เสียง รูปไป รูปก็สงสัยในสิ่งที่เห็น เสียง เสียงก็เขา ว่า เขาติเขาเตียนไง กลิ่น กลิ่นก็อยากสู้อยากเห็นไง รูป รส กลิ่น เสียงมันก็ออกไปสู๊โง่ ชาติสู๊ ออกไปสู๊มันก็สงบได้ไง เพราะมันทิ้งบ้านทิ้งเรือนมันไป พอเราพุทโธๆ ย้อนกลับมาๆ ย้อนกลับ มาให้มันสร้างตัวมันเองได้

พอมันสร้างตัวเองได้ “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” แค่จิตสงบนะ ถ้าคนไม่มีสติปัญญา ก็ว่านี่เป็นนิพพาน “โอโฮ! นิพพานมันว่างขนาดนี้” สัมมาสมาธิมันกว้าง แต่ถ้าเป็นมิจฉา มิจฉา มันก็หลงไหลไป มิจฉามันก็ตกวงค์ไป มิจฉามันส่งออกไป นั่นมิจฉาทั้งนั้นแหละ ถ้าเป็นสัมมา ละ สัมมามันคงตัวของมันเอง ความสุข เห็นไหม คุณิ เราเป็นเศรษฐีมีเงิน เราอยู่บ้านเราด้วยความ สุข ความสงบ ความระงับ เราไม่เบียดเบียนใคร เราไม่ใช่เศรษฐีเงินกู่ กลัวเขาจะไม่รู้ว่าเรา เป็นเศรษฐีเที่ยวอวดเที่ยวโชว์เขา เป็นเศรษฐี นี่ไง ส่งออกก็เศรษฐี เศรษฐีเงินกู่ กูยืมเขามา ต้องการเครดิตเข้าไปเรียกร้อยให้คนเชื่อถือ

แต่ถ้าเราเป็นเศรษฐี เราอยู่ในบ้าน เราไปกลัวอะไร ก็เงินของเราต้องไปบอกใคร นี่ สัมมาสมาธิมันเป็นอย่างนี้ มันถึงสุขสงบระงับเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิแล้วมีสติปัญญาออก รู้มองเห็น ออกรู้เห็น ออกพิจารณาของเรา ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตเห็นธรรมตามความ เป็นจริง

ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันสะท้อนหัวใจมากนะ มัน สะท้อนหัวใจเพราะอะไร ถ้าเราทำงานสิ่งใด เราก็ทำของเราด้วยความมั่นใจของเราว่าถูกต้องดี งามไปทั้งนั้นแหละ ถ้าวันใดเรารู้ว่าสิ่งที่เราทำดีงามอยู่นี้มันผิด มันไม่ถูกต้อง เราสะท้อนใจ ใหม เราสะท้อนใจใหม่ แล้วถ้าให้คนอื่นบอกว่าผิดๆ เถียงเขาตายเลย “ผิดได้อย่างไร ทำอยู่ทุก วัน โอโฮ! ถูกต้องดีงามทั้งนั้นแหละ ทำมาสุดยอดหมดเลย” แต่ถ้าวันไหนเรารู้ว่าผิดนะ มัน สะท้อนใจมาก ทำไมเราหลงมาขนาดนี้ ทำไมเราเห็นผิดมาขนาดนี้

ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เพราะจิตมันเห็น เพราะจิต มันเห็น จิตมันลุ่มหลงมาตลอด จิตมันลุ่มหลงว่าสรรพสิ่งพวกนี้เป็นเราทั้งนั้นแหละ ทุกอย่าง

เป็นเรา เราเกิดมาจากเวรจากกรรมก็เป็นเราทั้งนั้นแหละ ทุกสิ่งเป็นเรา แต่จริงๆ มันอิงอาศัยกัน อยู่ อิงอาศัยกันอยู่เพราะอะไร เพราะเวลาจิตนี้ออกจากร่างนี้ไป ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม กายทิพย์ไม่มีร่างกายนี้ เวลาจิตนรกอเวจีมันก็เป็นจิตวิญญูณ มันไม่มีกายเนื้อ มัน เป็นนามธรรม แต่เวลาเกิด กายเนื้อเป็นเครื่องาน อบายภูมิ มนุษย์ มนุษย์มีกาย เห็นไหม สิ่งที่มี กาย มันมีแล้วมันอิงกันอยู่ ถ้ามันมีตลอดไป เทวดาก็ต้องเอากายนี้ไปด้วยสิ ไปเกิดก็ต้องมี ร่างกายมีจิตใจเหมือนอย่างนี้ แต่เวลาเขาไปเกิด จิตใจเขาไปโอบปาดิกะ เวลาเขาเกิด กำเนิดเลย สมบูรณ์ของเขาอย่างนั้น

นี่ไง มันอิงกันอยู่ๆ มันจริงหรือไม่จริงล่ะ ถ้ามันพิจารณามันเห็นของมัน พอมันสะท้อน ถ้ามันเห็นจริงมันสะท้อนของมันมาก ถ้ามันสะท้อนของมันมาก ใครรู้จริงเห็นจริงมันจะเห็น เลยว่า อ้อ! เราเห็นคิดมานานไป เวลาพิจารณากาย เห็นกาย กายก็จินตนาการเอา สร้างภาพกันเอา สร้างภาพว่าสามัญสำนึกๆ เราสร้างของเราเองอยู่แล้ว สร้างแล้วมันก็เป็นปลาใจ มันไม่ใช่รู้งูง มันอยู่ด้วยกันก็อุ่นใจ แต่ถ้ารู้วันไหนว่างูนะ รู้ว่างูจงอางมันจะฉก แล้วเราจับมันมาตลอดชาติ จับ มันมาตลอด ทำไมเราไม่เห็นโทษของมัน ถ้าวันไหนเห็นโทษมันสะท้อนใจ นี่ไง สติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง

ถ้าใครรู้เห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง มันจะเข้าไปสู่สังขาร ถ้าเข้าสู่สังขารมัน ก็เป็นที่ว่า มันรู้มันเห็นของมันเข้าไป มันจะมีธรรมเป็นที่พึ่ง พอมีธรรมเป็นที่พึ่ง เห็นไหม เวลา เราเหนื่อยนัก เราล้าหนัก เราก็อพักผ่อนของเรา แต่จิตใจของเรามันเหนื่อยขนาดไหน มันล้าขนาด ไหน มันตั้งเครียดขนาดไหน มันพักผ่อนไม่ได้ มันพักไม่ได้ เวลาหลงตาทำนพูดว่าคนเราเกิด มาเหมือนติดเครื่องยนต์แล้วมันไม่เคยดับ วันไหนตายถึงดับ เวลานอนก็ยังฝัน นอนก็ยังคิดนะ มันดับเครื่องไม่ได้ เครื่องยนต์ที่ไม่เคยดับเลย คุณสิ มันจะร้อนอย่างไร มันจะชำรุดเสียหายขนาด ไหน

ชีวิตเราก็เหมือนกัน ถ้าเราจะดับเครื่องของเรา เราจะดับอย่างไรล่ะ ถ้าดับเครื่องของเรา เครื่องมันดับแล้วมันไม่มีพลังงานของมัน แต่จิตของเราพุทโธๆ เวลามันปล่อยวางเข้ามา มัน ดับได้ มันดับได้จนสักแต่รู้ว่ารู้เลย มันเข้าไปพักผ่อนของมัน เห็นไหม พักผ่อนของมัน มันรู้จริง ของมัน แล้วถ้ายังรู้จริงขนาดไหนจะเสียบ พอเวลาไปสื่อสารกับโลกนะ สื่อสารได้ยาก สื่อสาร ได้ยากเพราะอะไร เพราะรู้ว่าจำเพาะตน มันเป็นปัจเจกตั้ง รู้จำเพาะตน แต่พูดได้ พูดได้ สื่อสาร ได้ทั้งนั้นแหละ แต่สื่อสารไปแล้วไม่ซิกไปจัดไม่ซุงใจ เราคนเดียว แต่สังคมโลกเขามีความเห็น

กันอย่างนั้น สังคมโลกเขาเชื่อกันแบบนั้น เขาไหลตามกันไปแบบนั้น แล้วเราไปพูดอยู่คนเดียว
เขาบอกคนนี้บ้า คนนี้บ้า

เวลาเข้าไปโรงพยาบาล เห็นไหม คนบ้ามันเชื่อว่าเราบ้า มันว่ามันคนดีหมด มันว่าเราบ้า ไอ้
เราเข้าไปก็ว่านั่นเป็นคนบ้า เออ! บ้าก็บ้าวะ ฐานะบ้าของคุณคนเดียว แต่ถ้ามีสติปัญญาจะ เขาจะเป็น
อย่างไรก็เป็นของเขาไป ถ้าปฏิบัติไปมันเป็นแบบนั้นไง นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก
มันลึกซึ้ง เวลาไปถึงแล้วจะสอนใครได้หนอๆ เพราะพวกมันไม่เข้าใจ แต่พวกเรา เราพยายาม
ปฏิบัติของเราไป เราสร้างพื้นฐานของเราไป แล้วพยายามเจริญองกามของเราไป มันต้องไปจุด
อันเดียวกัน เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพาน
ไป

“ให้สมควรแก่เวลาของเธอเถิด”

พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะจะไปนิพพาน เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
นะ ลูกศิษย์นิพพานก่อนๆ หลายองค์มาก แล้วองค์ที่มีความสำคัญ พระสารีบุตร พระโมคคัลลา
นะเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา คือแม่ทัพธรรม ทำงานรององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า เผยแผ่ธรรมๆ มา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมมาสำหรับพวกเรา
เผยแผ่ธรรมไว้ เผยแผ่ธรรมไว้เพราะอะไร เพราะถ้าจิตใจของเรา เราตั้งเครื่องของเรา เรามีแต่ไฟ
สุ่มขอนเรา เราจะมีมากทุกข้มาก แต่ถ้าจิตใจของเรามีที่พึ่ง มีธรรมเป็นที่พึ่ง มีทุกข์มียากก็ไปวัด
ไปวา ไปผ่อนคลาย นั่นพูดถึงประเพณีวัฒนธรรม แต่ถ้าของเรานะ เราไม่ต้องไปวัดไปวา เราวัด
หัวใจของเรา ข้อวัตรปฏิบัติคือข้อวัตรใจของเรา เรามีสติขึ้นมาเราก็มีวัดในใจแล้ว เรามีสติ เรามีคำ
บริกรรม เราเกิดวัตร เกิดผลในหัวใจของเราแล้ว เราวัดใจของเราที่นี่

เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะเผยแผ่ธรรม เผยแผ่ธรรมเพื่อพวกเราไป เผยแผ่ธรรม
ว่าให้เรามีที่พึ่งไป แล้วถ้าเรามีที่พึ่ง เห็นไหม หาที่พึ่ง ถ้ามันเป็นที่พึ่งตามความเป็นจริงนะ เรา
ต้องประพฤติปฏิบัติ เราปฏิบัตินะ ถ้าจิตใจของเราดี คนที่มีสามัญสำนึกที่ดีที่จะมองโลกในแง่ลบ
หรือแง่บวกล่ะ? ก็มองโลกในแง่บวก ถ้าคนมีสำนึกที่ดี พ่อแม่ไม่ต้องสอนเลย มันมีความรู้สึก
ละอายเลยละ อยากจะดู อยากจะแล อยากจะช่วยเหลือเจือจาน แต่สังคมโลก สังคมโลกไม่กล้า
พูดออกมา

การพูดออกมา มันพูดออกมาจากหัวใจนะ ถ้าหัวใจมันดี มันทำดีได้ทั้งนั้นแหละ แต่ถ้าหัวใจมันมีแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก มีแต่การเห็นแก่ตัว เวลาพูดออกมาพูดปิดทั้งนั้นแหละ เพราะใจมันคิดอย่างหนึ่ง เวลาพูด พูดอย่างหนึ่ง เวลาทำ ทำอย่างหนึ่ง นั่นมันเป็นเรื่องผลของวิญญูะ แต่เราจะมีธรรมเป็นที่พึ่ง เราจะหาหัวใจของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติในหัวใจของเรา เราจะทำใจของเราให้มีหลักมีเกณฑ์ของเรา

ฉะนั้น เราทำของเรา โลกธรรม ๘ สรรเสริญนินทา ถ้าเราจะหาอริยทรัพย์ หาสัจจะความจริง เขาก็บอกว่าหน้าที่การงานไม่ทำ จะไปอยู่ว่างๆ ไปบวชเป็นพระไปสุขสบาย

ถ้าบวชเป็นพระไปสุขสบาย พระต้องเต็มประเทศไทยแล้ว แล้วยังประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ๒๔ ชั่วโมงนะ ดูพระเราคนนอนผ่อนอาหารกัน ทำสุขสบายไหม เวลาโยมมาทำบุญกุศล ข้าวปลาอาหารเยอะเยอะไปหมดเลย แล้วทำไมพระไม่กินข้าว

พระไม่กินข้าวเพราะกินแล้วมันอึดอาด กินแล้วมันง่วงเหงาหาวนอน พระไม่ฉันอาหารกัน เขาผ่อนอาหาร เขาไม่มากินข้าว ไม่มากินข้าวเพราะอะไร เพราะเขาอยากได้ธรรมใจ เขาอยากมีธรรมเป็นที่พึ่ง เขาเอาสติเอาปัญญาของเขา ถ้าจิตใจมันเบา เขาจะค้นคว้าของท่าน ท่านจะค้นหาของท่าน ท่านพยายามประพฤติปฏิบัติของท่านให้เป็นความจริงของท่าน

ทุกคนก็แสวงหา เพราะปฏิสนธิจิต จิตเวียนว่ายตายเกิดมาเป็นเรา ทุกคนก็ต้องรักตัวเอง ทุกคนก็ค้นคว้าเพื่อใจของตัวเอง ทุกคนก็ปฏิบัติเพื่อใจของตัวเอง ต่างคนถ้าใครทำดี เห็นไหม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำคุณงามความดีมันจะเข้าไปสู่หัวใจดวงนั้น ใครทำบาปอกุศลมันก็เข้าไปสู่หัวใจดวงนั้น ใครประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเห็นอริยทรัพย์ มันเกิดมรรคญาณนะ เขาจะเข้าไปชำระล้างกิเลสของเขา เขาตำรอกายสังโยชน์ออกไป ๓ ตัว คายกามราคะ-ปฏิฆะ เวลา คายกามราคะ-ปฏิฆะขาดไป เห็นไหม เวลาเขาทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ทำลายหัวใจ ทำลายทั้งหมดเลย เขาสิ้นไปแห่งทุกข์ เขามีธรรมเป็นที่พึ่งโดยสมบูรณ์ ฉะนั้น เราฟังธรรมๆ ก็เพื่อปฏิบัติตรงนี้

เราทำมา เราทำหน้าที่การงานที่ต้องการทรัพย์เงินทองเพื่อความมั่นคงของชีวิต เราทำหน้าที่การงานก็เพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต นั่นก็เป็นเรื่องของโลก ตาหนึ่งคือเรารับผิดชอบ เราก็ทำงานของเรา อีกตาหนึ่งถ้าเราหาธรรมให้หัวใจของเรา ให้มันมีที่พึ่ง เหนื่อยนักเขาก็นอน

พัก เขาก็หายเหนื่อย หายลำบากของเขา จิตใจของเรา เรามีพุทธ ๓ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ให้มันมีที่พึ่งที่
อาศัยเพื่อหัวใจของเรา เอวัง